Kauno technologijos universitetas
Informatikos fakultetas

Skaitiniai metodai ir algoritmai (P170B115)

4-osios projektinės užduoties ataskaita

10-as variantas

Atliko:

IFF-1/6 gr. studentas

Lukas Kuzmickas

2023 m. December 20 d.

Priėmė:

Prof. Rimantas Barauskas

Doc. Andrius Krisčiūnas

Kaunas 2023

TURINYS

1. Užduotis

3 Uždavinys variantams 1-10

Sujungti m_1 ir m_2 masių objektai iššaunami vertikaliai į viršų pradiniu greičiu v_0. Oro pasipriešinimo koeficientas sujungtiems kūnams lygus k_s. Praėjus laikui t_s, objektai pradeda judėti atskirai. Oro pasipriešinimo koeficientai atskirai judantiems objektams atitinkamai yra k_1 ir k_2. Oro pasipriešinimas proporcingas objekto greičio kvadratui. Raskite, kaip kinta objektų greičiai nuo 0 s iki t_{max}. Kada kiekvienas objektas pasieks aukščiausią tašką ir pradės leistis?

1 Lentelė. Uždavinyje naudojami dydžiai.

Varianto numeris	m_1, kg	m_2, kg	v_0, m/s	k_s, kg/m	t_s, s	k_1, kg/m	k_2, kg/m	t_{max}, s
1	0,2	0,4	80	0,015	1	0,02	0,005	15
2	0,15	0,2	70	0,01	2	0,05	0,001	10
3	0,07	0,2	50	0,015	3	0,05	0,01	10
4	0,5	0,25	100	0,002	2	0,02	0,04	15
5	0,6	0,2	200	0,01	2	0,02	0,015	15
6	0,1	0,5	60	0,01	1	0,01	0,005	10
7	0,3	0,3	60	0,005	2	0,05	0,01	10
8	0,05	0,3	100	0,01	3	0,05	0,01	10
9	0,4	0,8	50	0,001	2	0,02	0,02	10
10	0,8	0,8	200	0,01	2	0,02	0,005	15

1 pav. Mūsų užduoties variantas (10 nr.).

Pradiniai dydžiai, pagal varianto numerį:

$$m_1 = 0.8kg \;\; m_2 = 0.8kg \;\; v_0 = 200\frac{m}{s} \;\; k_s = 0.01\frac{kg}{m} \;\; t_s = 2s \;\; k_1 = 0.02\frac{kg}{m}$$

$$k_2 = 0.005\frac{kg}{m} \;\; t_{max} = 15s$$

2. Lygties sudarymas

Antrasis Niutono dėsnis teigia, kad pagreitis $\vec{a}$, kuriuo juda kūnas yra tiesiogiai proporcingas kūną veikiančiai jėgai $\vec{F}$ ir atvirkščiai proporcingas to kūno masei m:

$$\vec{F} = m\vec{a}$$

Žinome, kad greitis yra pirmoji kelio funkcijos $s(t)$ išvestinė, o pagreitis – pirmoji greičio funkcijos $v(t)$ išvestinė (antroji kelio funkcijos $s(t)$ išvestinė), t.y.:

$$\frac{ds}{dt} = v, \quad \frac{d^2s}{dt^2} = \frac{dv}{dt} = a$$

Uždaviniuose naudojamas laisvojo kritimo pagreitį: $g = 9.8\frac{m}{s^2}$

Remiantis Niutono dėsniai sudaroma lygtis:

$$F = -F_{gravitacija} - F_{oro\ pasipriešinimas}$$

$$F_{gravitacija} = mg \textit{ (kitaip vadinama sunkio jėga)}$$

$$F_{oro\ pasipriešinimas} = kv^2 \textit{(oro pasipriešinimo jėga)}$$

Petvarkome visa lygtį:

$ma = -mg - kv^2$ (mums nereikia dydžio m)

$$a = -g - \frac{kv^2}{m}$$

Kadangi: $\frac{dv}{dt} = a$, tai:

$$\frac{dv}{dt} = -g - \frac{kv^2}{m}$$

Sudarėme mūsų sprendžiamą diferencialinę lygtį.

3. Lygties sprendimas Eulerio ir IV eilės Rungės ir Kutos metodais

3.1. Eulerio metodo realizacija:

```
for i in range(N - 1):
  rez[:, i + 1] = rez[:, i] + funk(rez[:, i], t[i]) * dt
  if rez[0, i + 1] <= 0 : rez[[0, 2], i + 1] = 0
  if rez[1, i + 1] <= 0 : rez[[1, 3], i + 1] = 0
```

2 pav. Eulerio metodas.

Sekantis Eulerio metodo rezultatas apskaičiuojamas iš paskutinio gauto rezultato sudėties su mūsų funkcijos rezultato ir pasirinkto žingsnio sandauga.

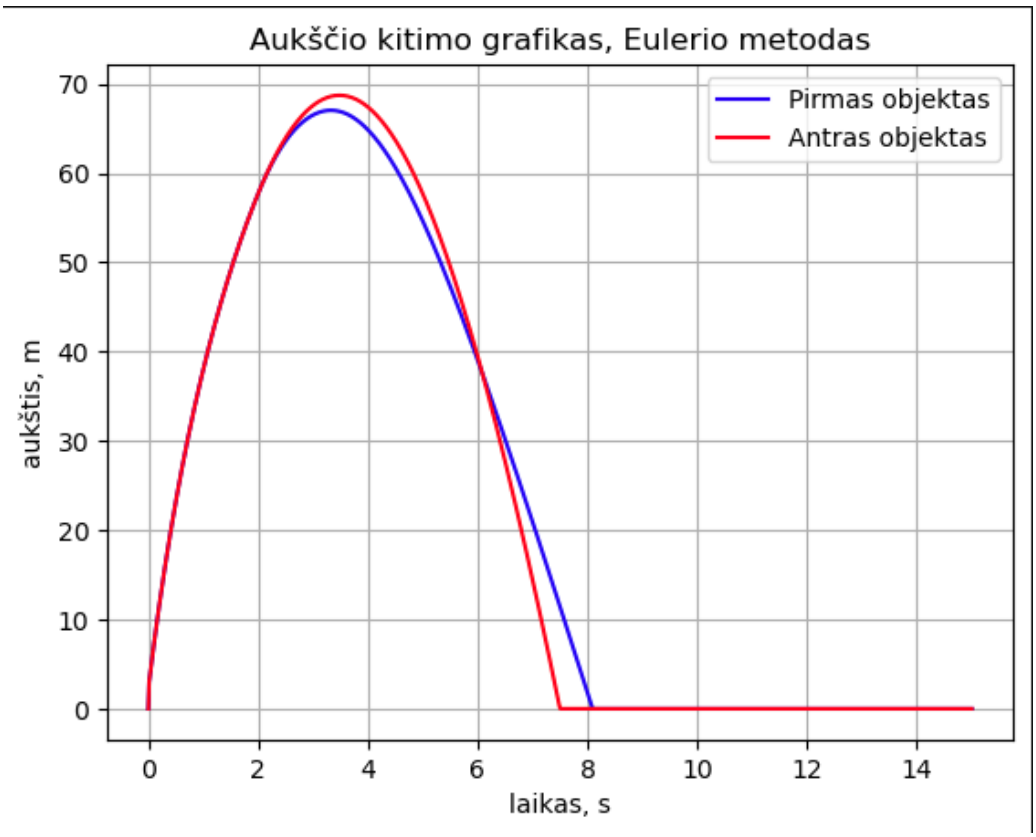

3 pav. Eulerio metodo aukščio kitimo grafikas.

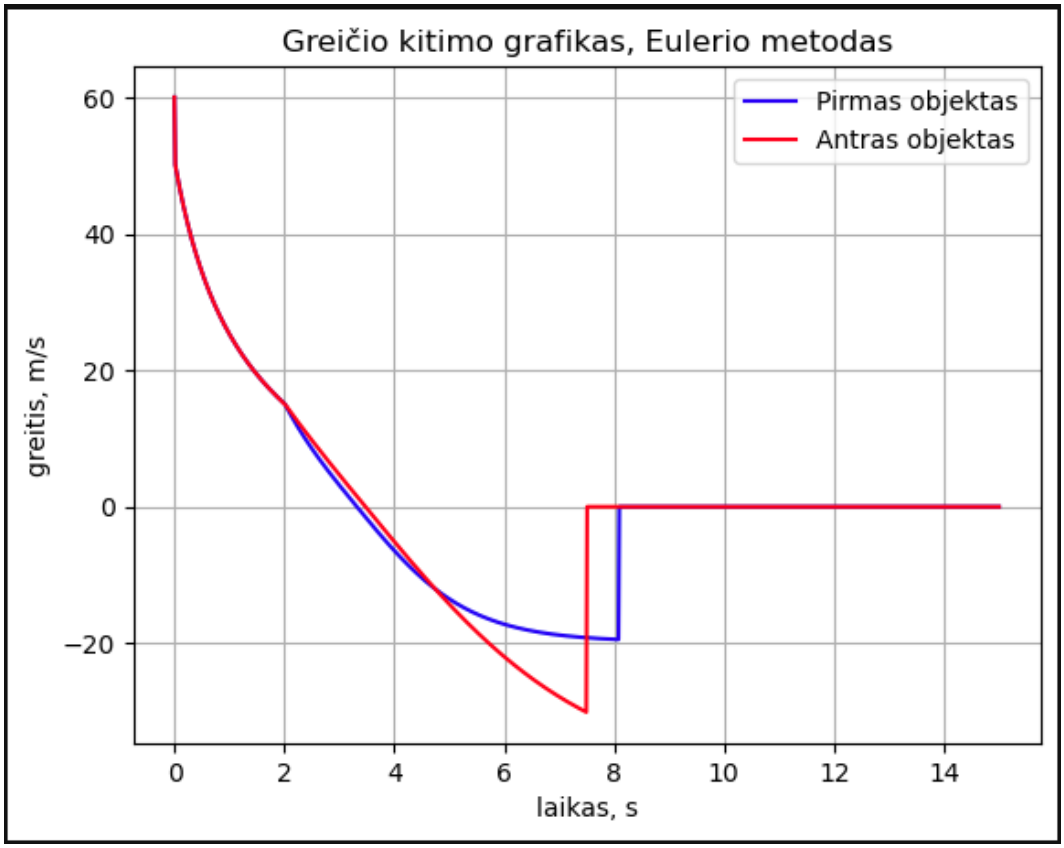

4 pav. Eulerio metodo greičio kitimo grafikas.

Kada kiekvienas objektas pasieks aukščiausią tašką ir pradės leistis?

```
Pirmas objektas maksimaliai pasiekė: 67.03940405742102 m., ir pradėjo leistis laiko momentu: 3.3333333333333335 s.
Antras objektas maksimaliai pasiekė: 68.71991285550911 m., ir pradėjo leistis laiko momentu: 3.4834834834834836 s.
```

5 pav. Eulerio metodo kiekvieno objekto didžiausias aukštis ir laikas kada pradėjo leistis.

3.2. IV eilės Rungės ir Kutos metodo realizacija

```
for i in range (N-1) :
    fz = rez[:,i] + funk(rez[:,i], t[i]) * dt / 2
    fzz = rez[:,i] + funk(fz, t[i] + dt / 2) * dt / 2
    fzzz = rez[:,i] + funk(fzz, t[i] + dt / 2) * dt
    rez[:, i + 1] = rez[:, i] + dt / 6 * (funk(rez[:, i], t[i]) + 2 * funk(fz, t[i] + dt / 2) + 2 * funk(fzz, t[i] + dt / 2) + funk(fzzz, t[i] + dt))
    if rez[0, i + 1] <= 0: rez[[0, 2], i + 1] = 0
    if rez[1, i + 1] <= 0 : rez[[1, 3], i + 1] = 0
```

6 pav. IV eilės Rungės ir Kutos metodo realizacija.

IV eilės Rungės ir Kutos metodo veikimas:

- **Pirmas etapas**: prognozuojame, taikydami Eulerio metodą žingsniu dx/2;
- **Antras etapas:** koreguojame, taikydami atgalinį Eulerio metodą žingsniu dx/2;
- **Trečias etapas:** prognozuojame, taikydami vidurinio taško formulę žingsniu dx;
- **Ketvirtas etapas:** koreguojame, taikydami Simpsono koreguojančią formulę žingsniu dx.

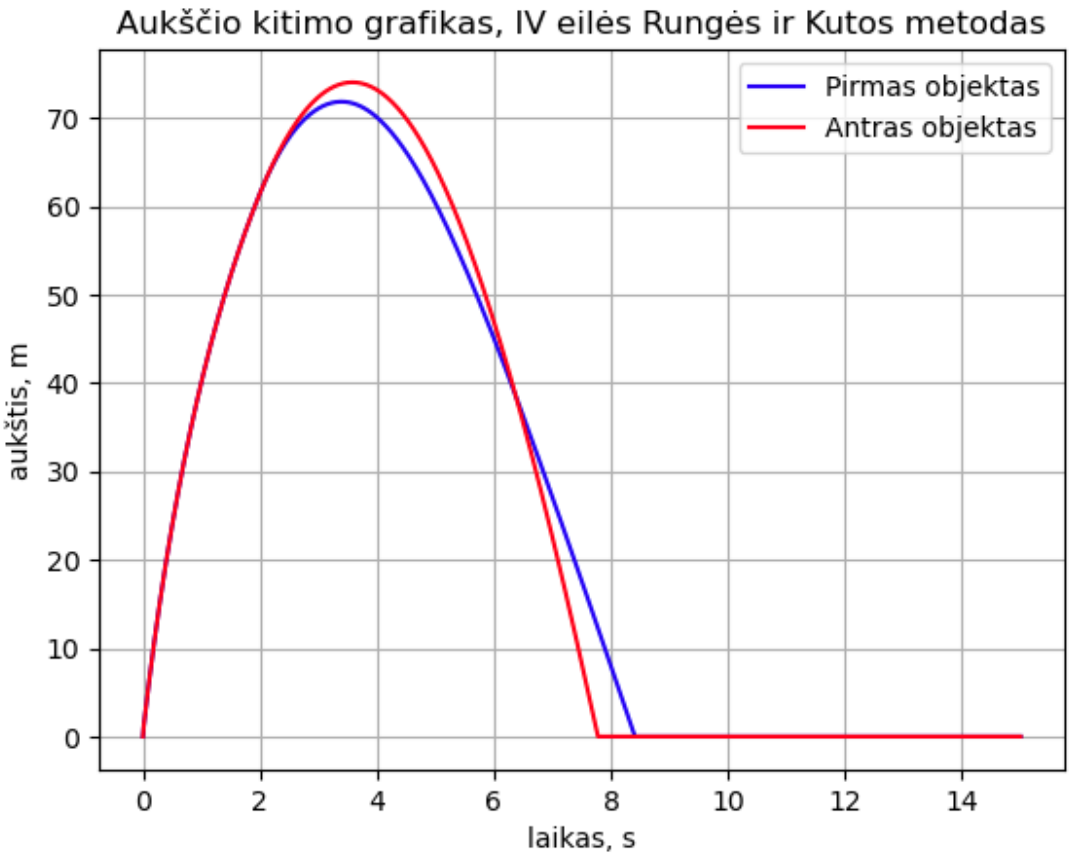

7 pav. IV eilės Rungės ir Kutos metodo aukščio kitimo grafikas.

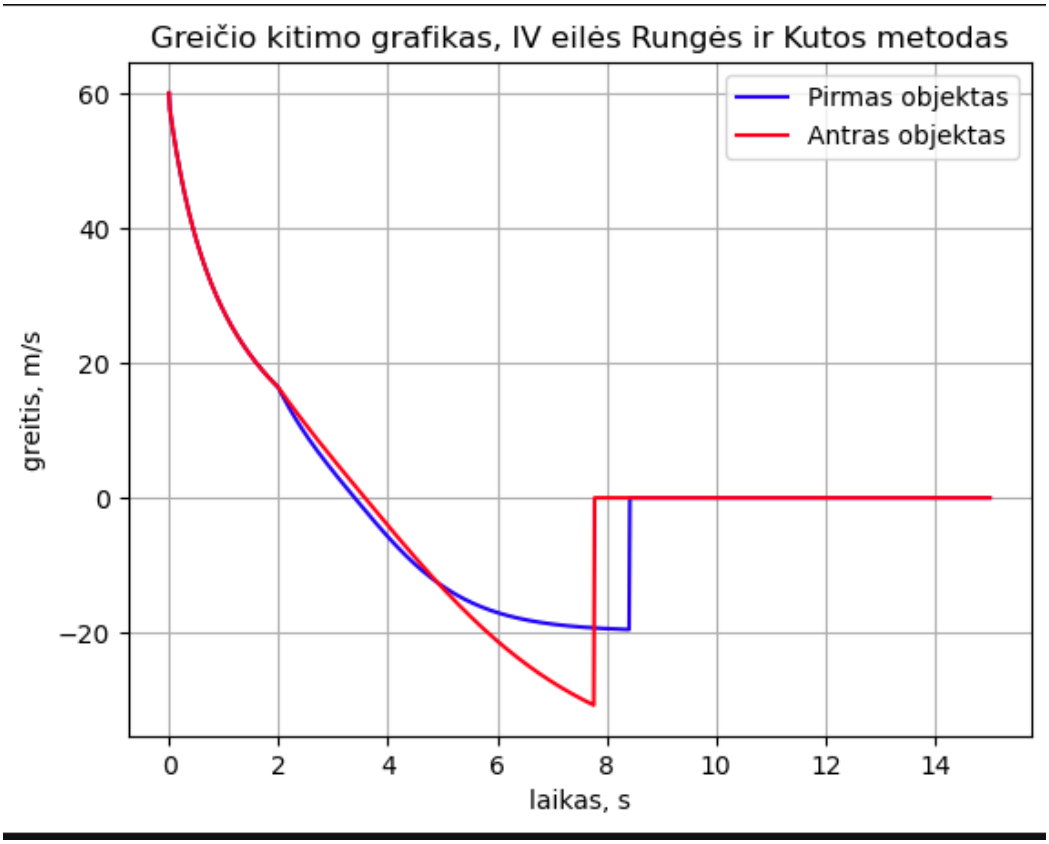

8 pav. IV eilės Rungės ir Kutos metodo greičio kitimo grafikas.

Kada kiekvienas objektas pasieks aukščiausią tašką ir pradės leistis?

```
Pirmas objektas maksimaliai pasiekė: 71.8444245798354 m., ir pradėjo leistis laiko momentu: 3.400900900900901 s.
Antras objektas maksimaliai pasiekė: 74.03682727484295 m., ir pradėjo leistis laiko momentu: 3.581081081081081 s.
```

9 pav. IV eilės Rungės ir Kutos metodo kiekvieno objekto didžiausias aukštis ir laikas kada pradėjo leistis.

3.3. Kodo fragmentas

L4-1dalis.py

```
import matplotlib.pyplot as plt
import numpy as np
import time
from scipy.integrate import solve_ivp
obj1maxHeight = 0
obj2maxHeight = 0
obj1Time = 0
obj2Time = 0
def funk(X, t):
  obj1Height=X[0]
  obj2Height=X[1]
  obj1Speed=X[2]
  obj2Speed=X[3]
  global obj1maxHeight, obj2maxHeight
  global obj1Time, obj2Time
  obj1M = 0.8 #kg
  obj2M = 0.8 #kg
  startingSpeed = 200 #m/s
  resistanceCombined = 0.01 #kg/m
  resistanceObj1 = 0.02 #kg/m
  resistanceObj2 = 0.005 #kg/m
```

```
  ts = 2 #s
  g = 9.8
  Fgravity = (obj1M + obj2M) * g
  rez=np.zeros(4,dtype=float)

  if t == 0:
    obj1Speed = startingSpeed
    obj2Speed = startingSpeed

  if t < ts:
    Fdrag = resistanceCombined * obj1Speed**2
    F = (Fgravity - Fdrag) / (obj1M + obj2M)

    rez[0] = obj1Speed
    rez[1] = obj2Speed
    rez[2] = -g + (F-resistanceObj1*obj1Speed**2*np.sign(obj1Speed))/(obj1M +
obj2M)
    rez[3] = rez[2]
  else:
    rez[0] = obj1Speed
    rez[1] = obj2Speed
    rez[2] = -g - resistanceObj1 * obj1Speed**2 * np.sign(obj1Speed) / obj1M
    rez[3] = -g - resistanceObj2 * obj2Speed**2 * np.sign(obj2Speed) / obj2M

  if obj1Height >= obj1maxHeight:
    obj1maxHeight = obj1Height
    obj1Time = t

  if obj2Height >= obj2maxHeight:
    obj2maxHeight = obj2Height
    obj2Time = t

  return rez

ttt = 15
t_span = (0, ttt)
t = np.linspace(0, ttt, 1000)
dt = t[1] - t[0]
h0 = 0
N = len(t);
rez = np.zeros([4, N], dtype=float)
rez[:, 0] = np.array([h0,h0,60,60]);

for i in range(N - 1):
  rez[:, i + 1] = rez[:, i] + funk(rez[:, i], t[i]) * dt
  if rez[0, i + 1] <= 0 : rez[[0, 2], i + 1] = 0
  if rez[1, i + 1] <= 0 : rez[[1, 3], i + 1] = 0
print('Pirmas objektas maksimaliai pasiekė:', obj1maxHeight, 'm., ir pradėjo
leistis laiko momentu:', obj1Time, 's.')
print('Antras objektas maksimaliai pasiekė:', obj2maxHeight, 'm., ir pradėjo
leistis laiko momentu:', obj2Time, 's.')

# rezultatu pavaizdavimas:
fig1=plt.figure(1); ax1=fig1.add_subplot(1,1,1); ax1.set_xlabel('laikas,
s');ax1.set_ylabel('aukštis, m');ax1.grid();plt.title('Aukščio kitimo grafika,
Eulerio metodas')
ax1.plot(t,rez[0,:],'b-');ax1.plot(t,rez[1,:],'r-'); plt.legend(['Pirmas
objektas','Antras objektas']);plt.show()

fig2=plt.figure(1); ax2=fig2.add_subplot(1,1,1); ax2.set_xlabel('laikas,
s');ax2.set_ylabel('greitis, m/s');ax2.grid();plt.title('Greičio kitimo grafikas,
Eulerio metodas')
ax2.plot(t,rez[2,:],'b-');ax2.plot(t,rez[3,:],'r-');plt.legend(['Pirmas
objektas','Antras objektas']);plt.show()
```

```
for i in range (N-1) :
    fz = rez[:,i] + funk(rez[:,i], t[i]) * dt / 2
    fzz = rez[:,i] + funk(fz, t[i] + dt / 2) * dt / 2
    fzzz = rez[:,i] + funk(fzz, t[i] + dt / 2) * dt
    rez[:, i + 1] = rez[:, i] + dt / 6 * (funk(rez[:, i], t[i]) + 2 * funk(fz,
t[i] + dt / 2) + 2 * funk(fzz, t[i] + dt / 2) + funk(fzzz, t[i] + dt))
    if rez[0, i + 1] <= 0: rez[[0, 2], i + 1] = 0
    if rez[1, i + 1] <= 0 : rez[[1, 3], i + 1] = 0
print('Pirmas objektas maksimaliai pasiekė:', obj1maxHeight, 'm., ir pradėjo
leistis laiko momentu:', obj1Time, 's.')
print('Antras objektas maksimaliai pasiekė:', obj2maxHeight, 'm., ir pradėjo
leistis laiko momentu:', obj2Time, 's.')

# rezultatu pavaizdavimas:
fig1=plt.figure(1); ax1=fig1.add_subplot(1,1,1); ax1.set_xlabel('laikas,
s');ax1.set_ylabel('aukštis, m');ax1.grid();plt.title('Aukščio kitimo grafika, IV
eilės Rungės ir Kutos metodas')
ax1.plot(t,rez[0,:],'b-');ax1.plot(t,rez[1,:],'r-'); plt.legend(['Pirmas
objektas','Antras objektas']);plt.show()

fig2=plt.figure(1); ax2=fig2.add_subplot(1,1,1); ax2.set_xlabel('laikas,
s');ax2.set_ylabel('greitis, m/s');ax2.grid();plt.title('Greičio kitimo grafikas,
IV eilės Rungės ir Kutos metodas')
ax2.plot(t,rez[2,:],'b-');ax2.plot(t,rez[3,:],'r-');plt.legend(['Pirmas
objektas','Antras objektas']);plt.show()
```

4. Sprendinio tikslumo įvertinimas

Pasirenkame pradines žingsnių vertes su kuriomis testuosime metodų tikslumo įvertinimus:

Žingsnio dydžiai = { '0.25','0.125', '0.0625', '0.03125', '0.015625', '0.0078125' }

4.1. Sprendinio tikslumo įvertinimas Eulerio metodu

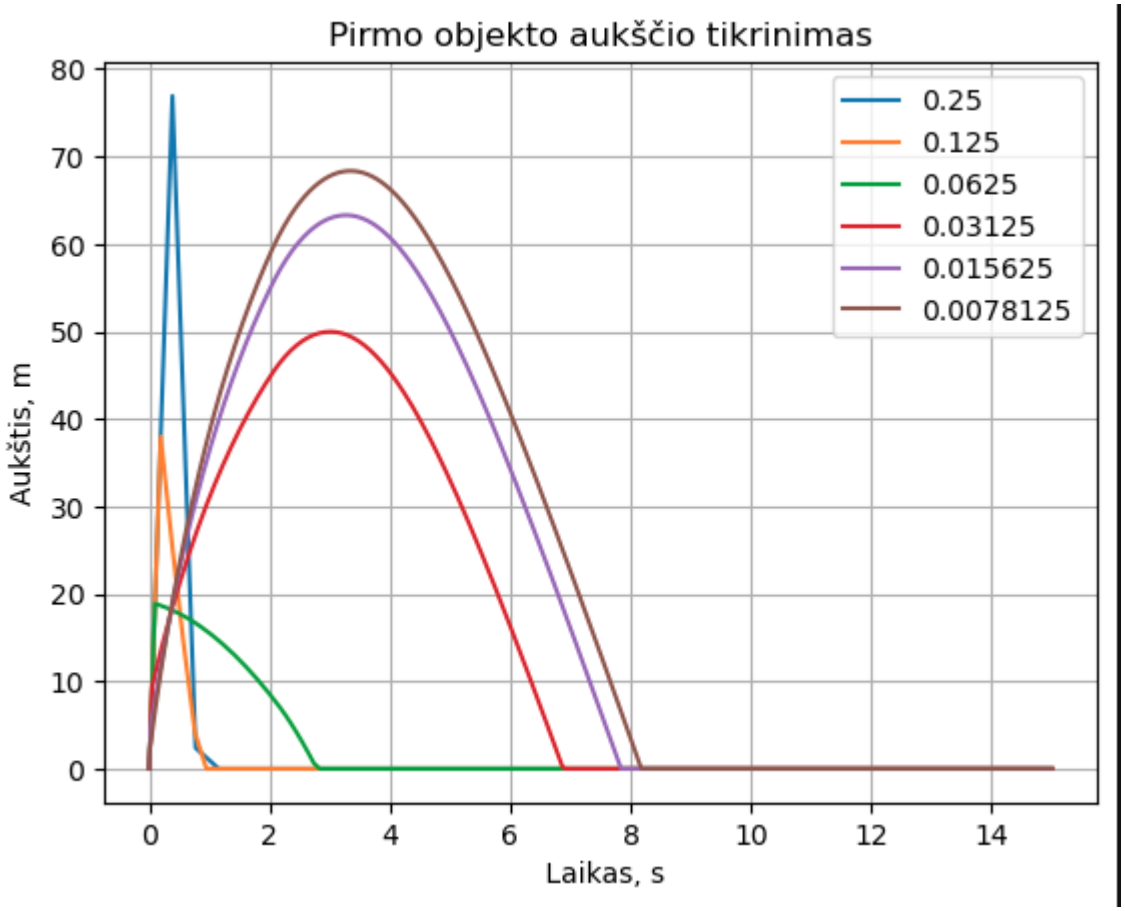

10 pav. Pirmo objekto aukščio tikrinimas naudojant Eulerio metodą.

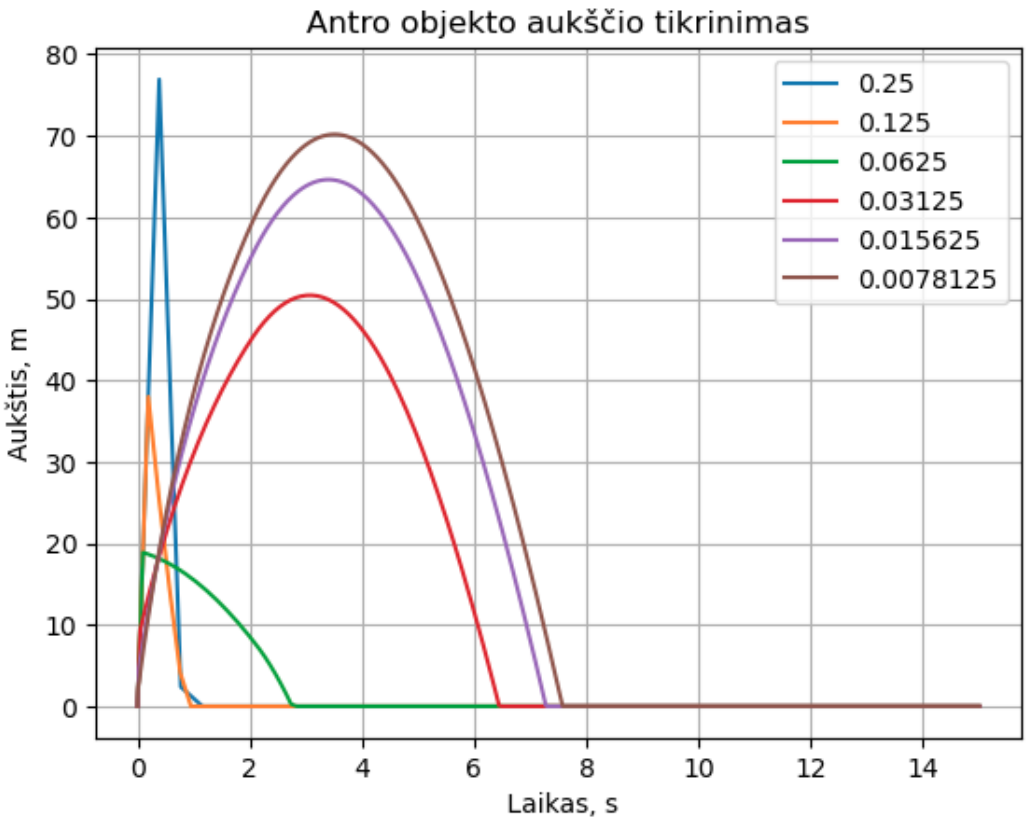

11 pav. Antro objekto aukščio tikrinimas naudojant Eulerio metodą.

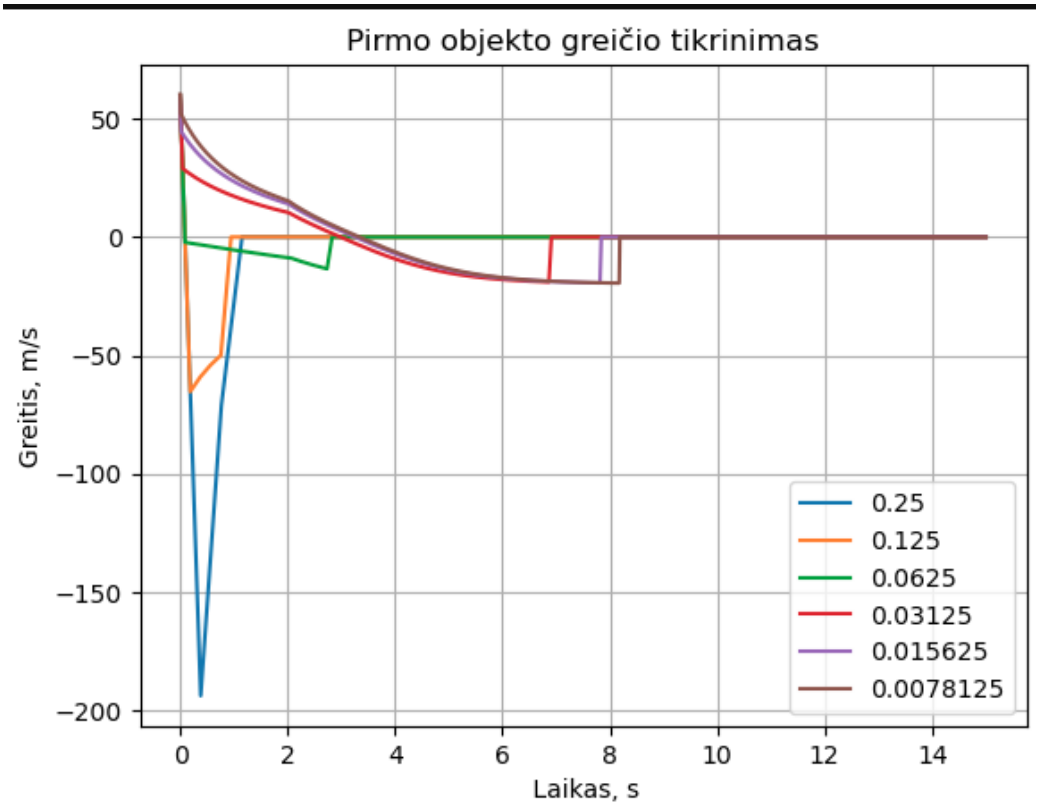

12 pav. Pirmo objekto greičio tikrinimas naudojant Eulerio metodą.

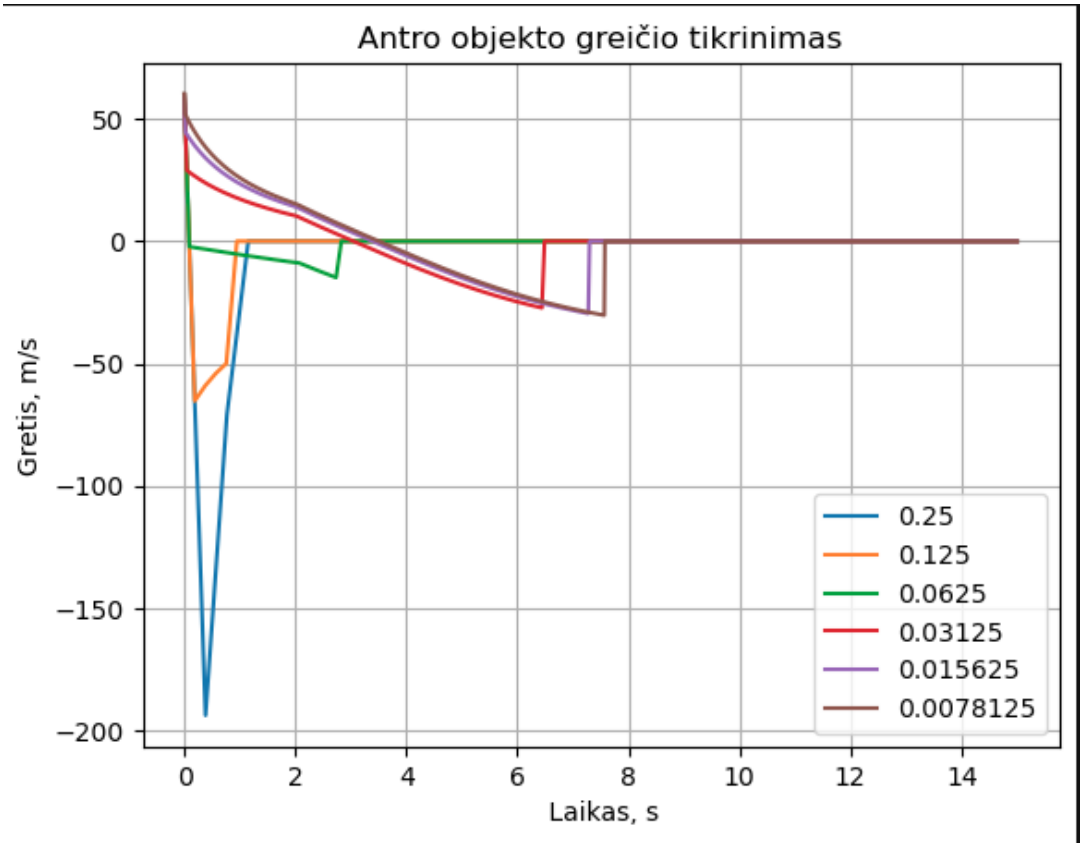

13 pav. Antro objekto greičio tikrinimas naudojant Eulerio metodą.

4.2. Sprendinio tikslumo įvertinimas IV eilės Rungės ir Kutos metodu

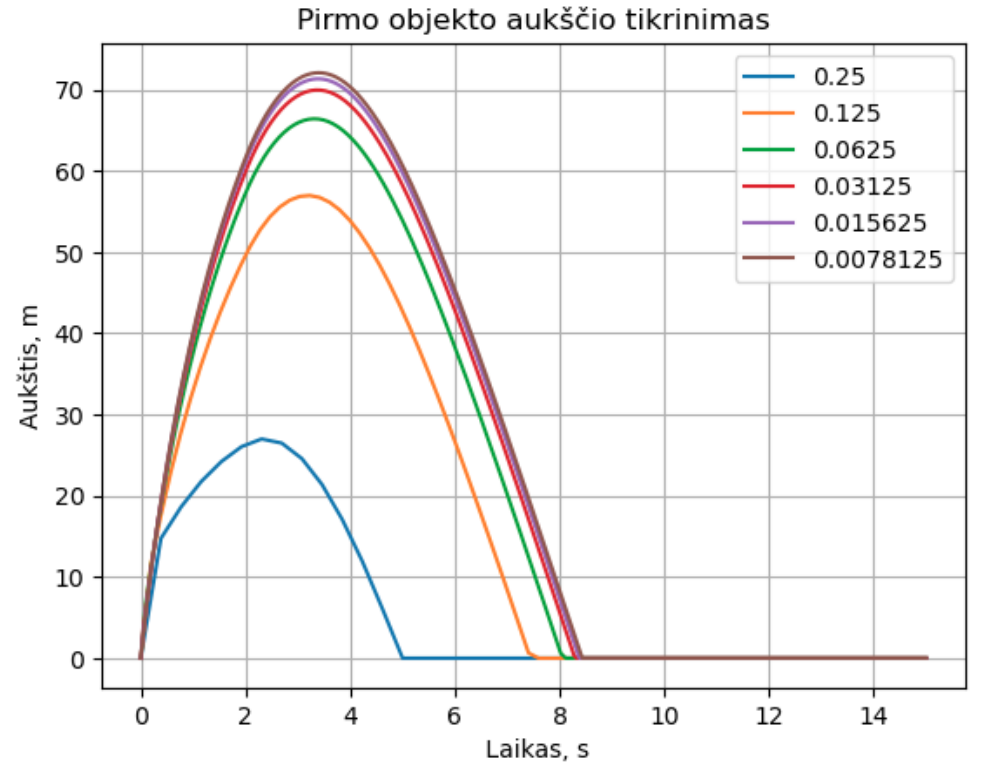

14 pav. Pirmo objekto aukščio tikrinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

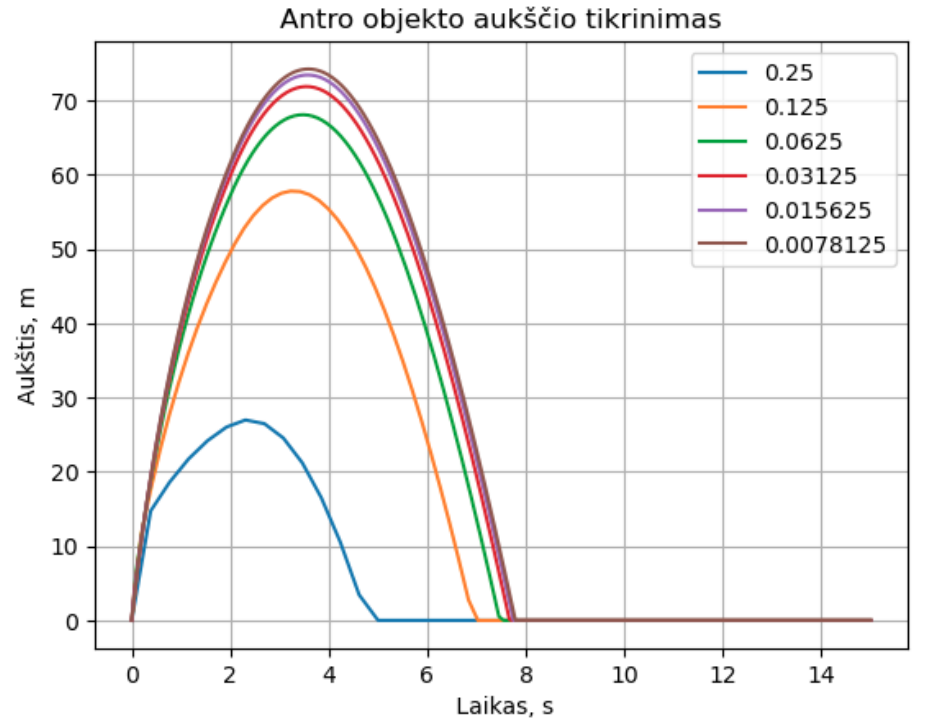

15 pav. Antro objekto aukščio tikrinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

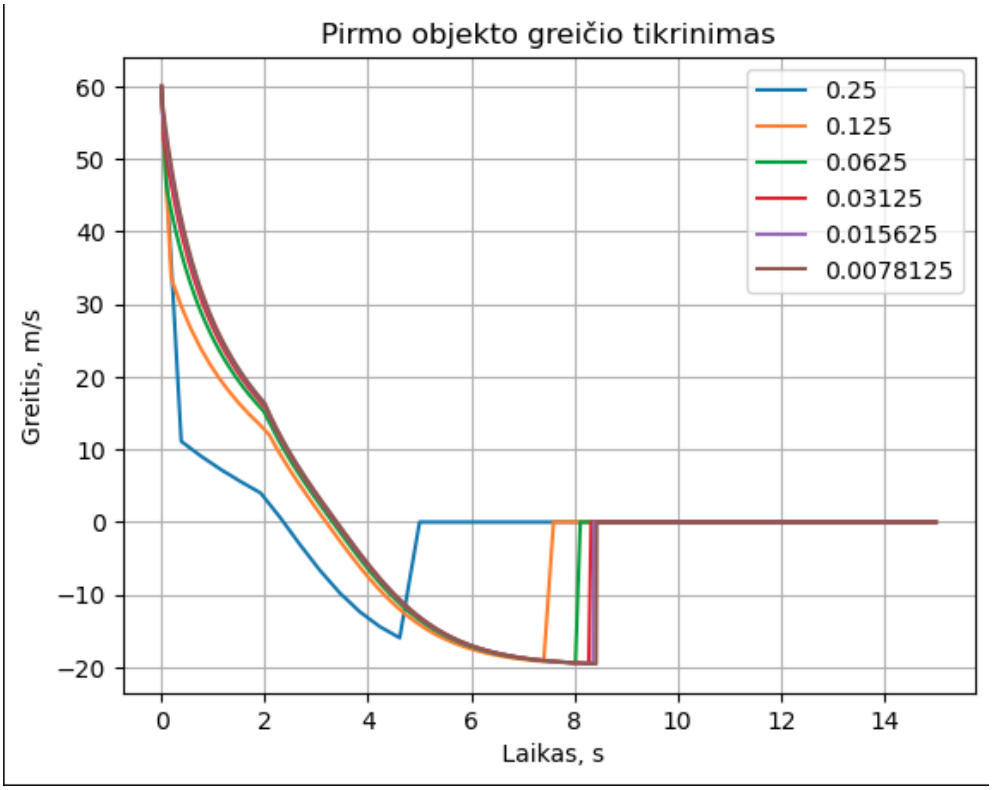

16 pav. Pirmo objekto greičio tikrinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

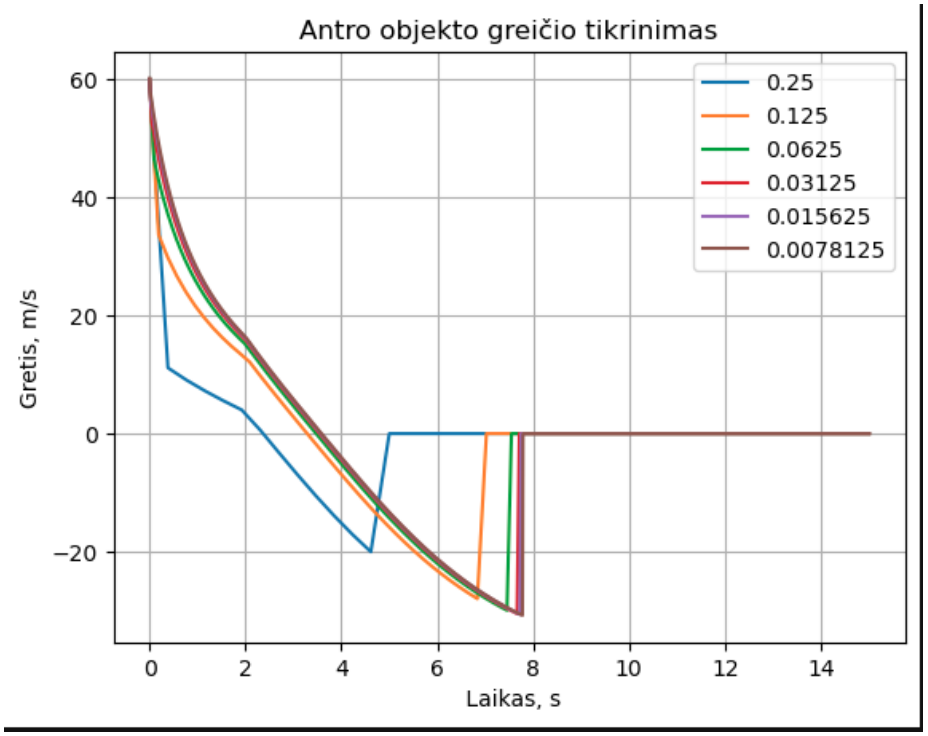

17 pav. Antro objekto greičio tikrinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

Taikant IV eilės Rungės ir Kutos metodą gauname tikslesnes paklaidas.

5. Sprendinio stabilumo įvertinimas

Pasirenkame pradines žingsnių vertes su kuriomis testuosime metodų stabilumo įvertinimus:

Žingsnio dydžiai = { '0.01', '0.02', '0.04', '0.08', '0.2', '0.4', '0.909'}

5.1. Sprendinio stabilumo įvertinimas Eulerio metodu

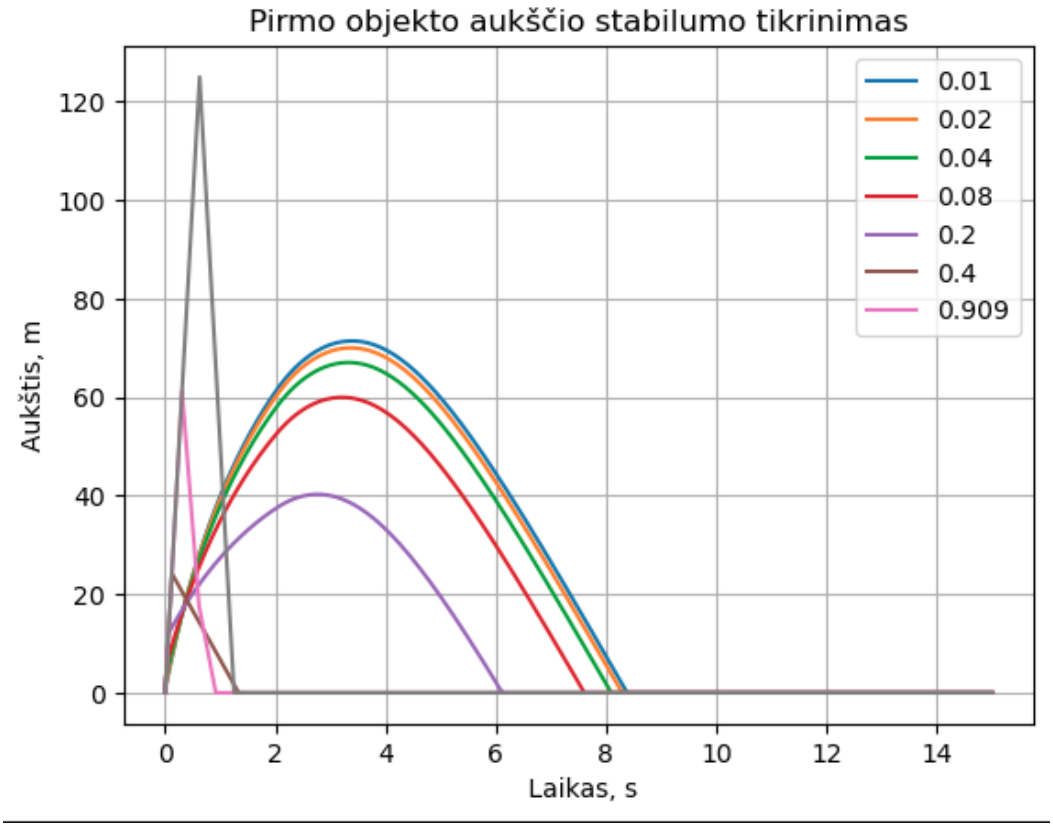

18 pav. Pirmo objekto aukščio stabilumo įvertinimas naudojant Eulerio metodą.

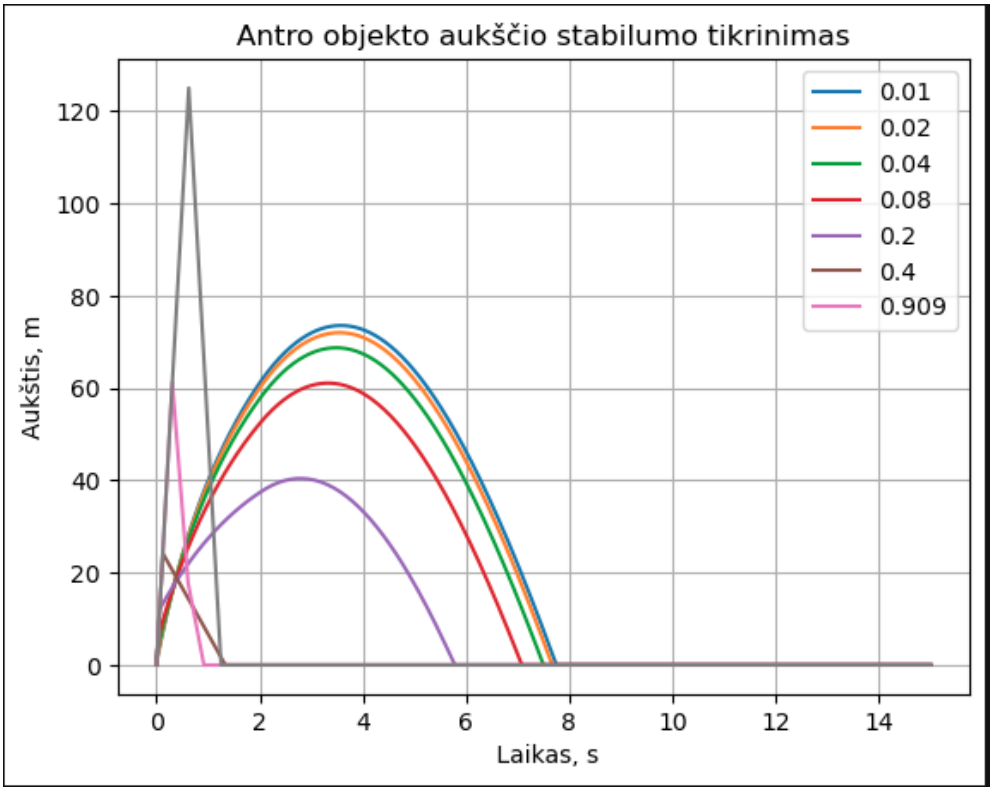

19 pav. Antro objekto aukščio stabilumo įvertinimas naudojant Eulerio metodą.

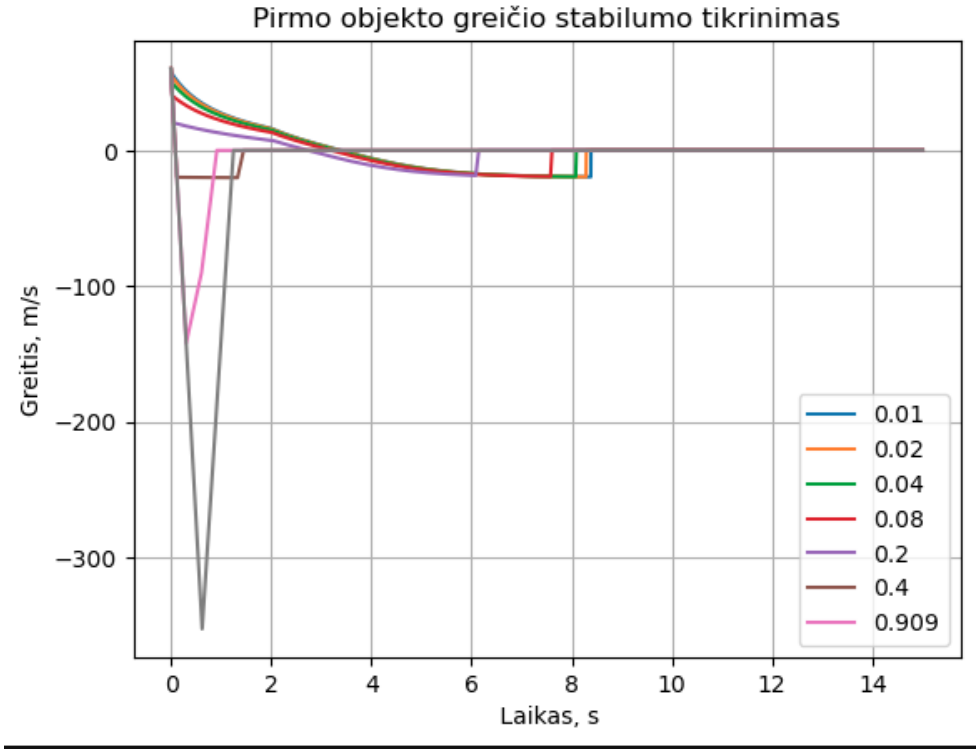

20 pav. Pirmo objekto greičio stabilumo įvertinimas naudojant Eulerio metodą.

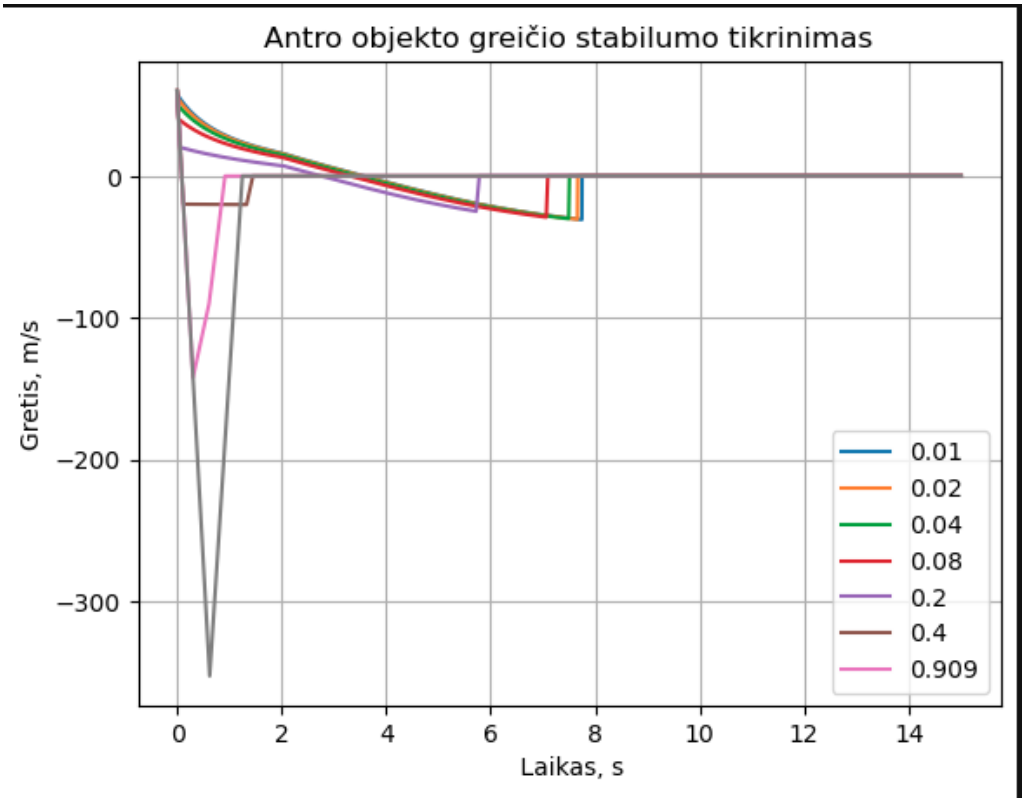

21 pav. Antro objekto greičio stabilumo įvertinimas naudojant Eulerio metodą.

Eulerio metodas yra stabilus, kai žingsnis yra ne didesnis už 0.2.

5.2. Sprendinio stabilumo įvertinimas IV eilės Rungės ir Kutos metodu

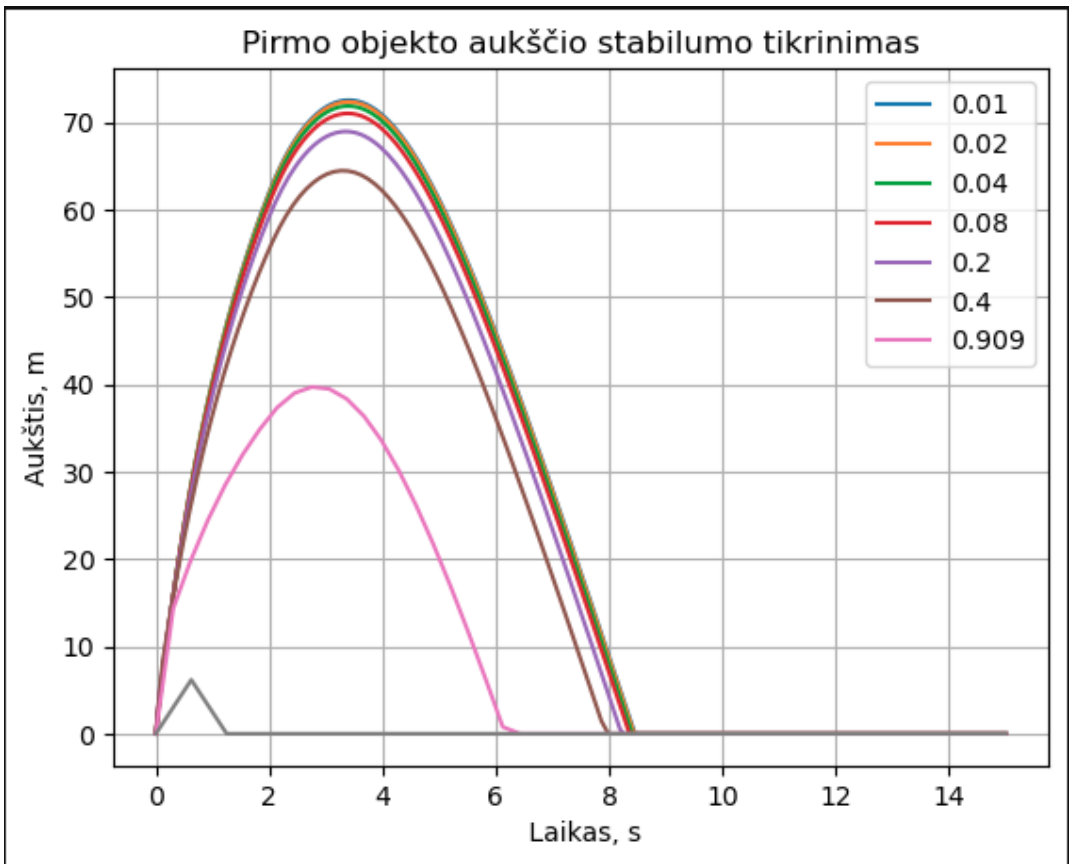

22 pav. Pirmo objekto aukščio stabilumo įvertinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

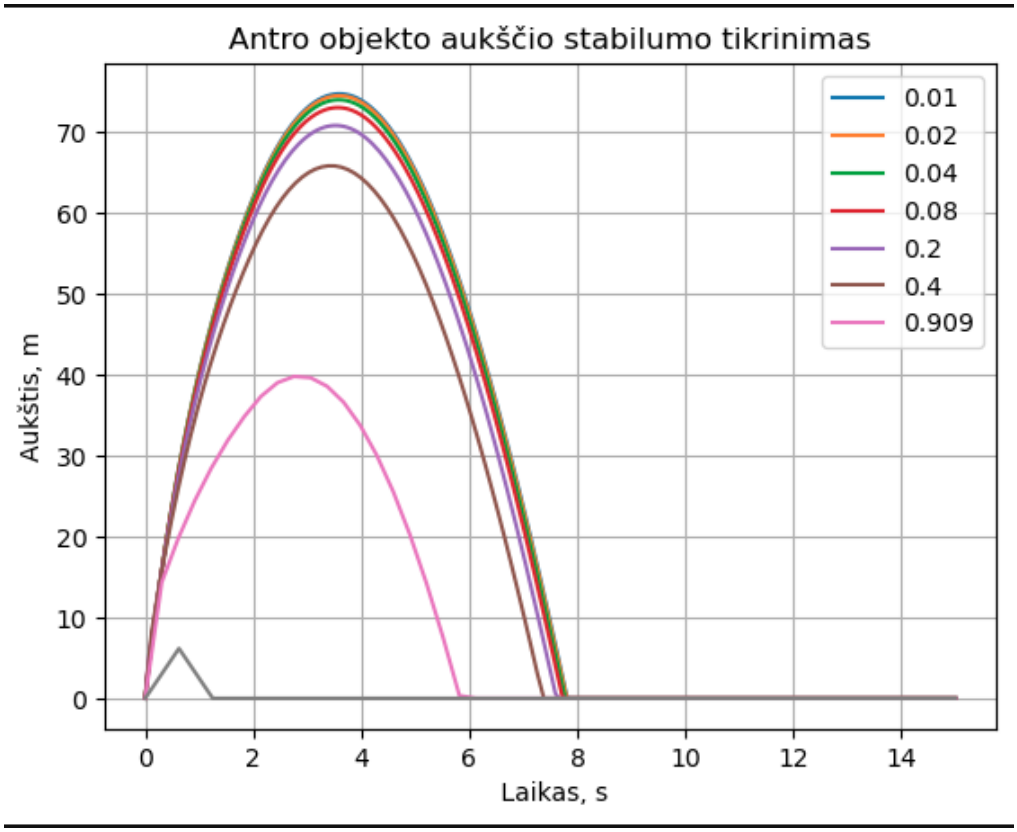

23 pav. Antro objekto aukščio stabilumo įvertinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

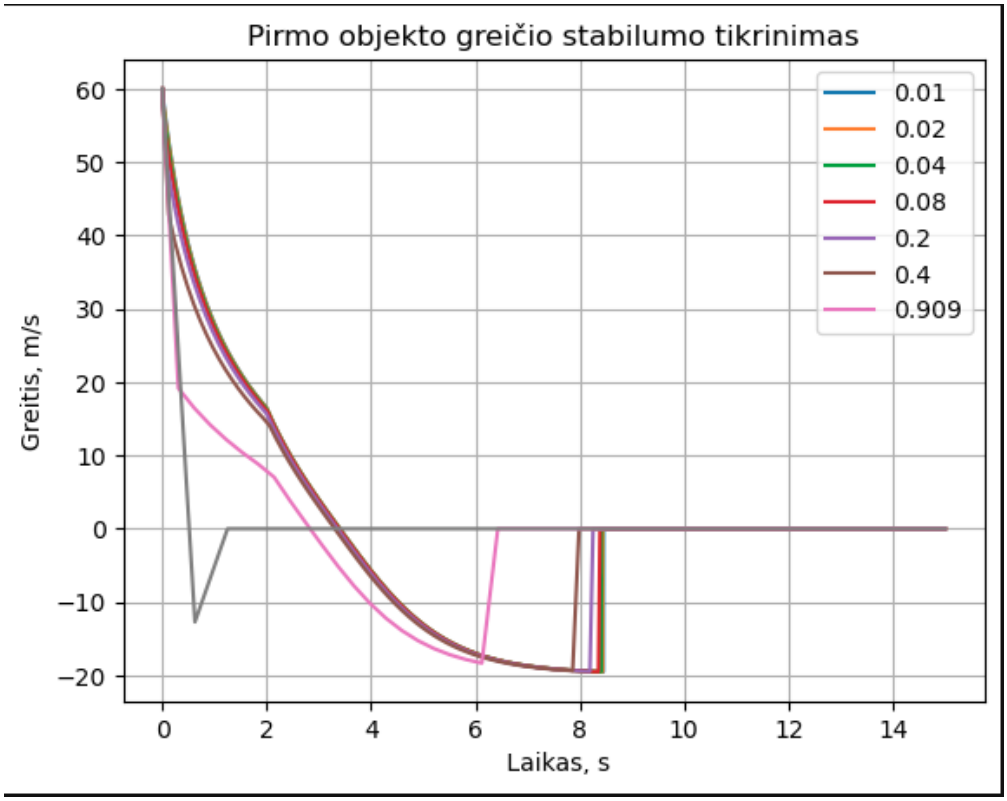

24 pav. Pirmo objekto greičio stabilumo įvertinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

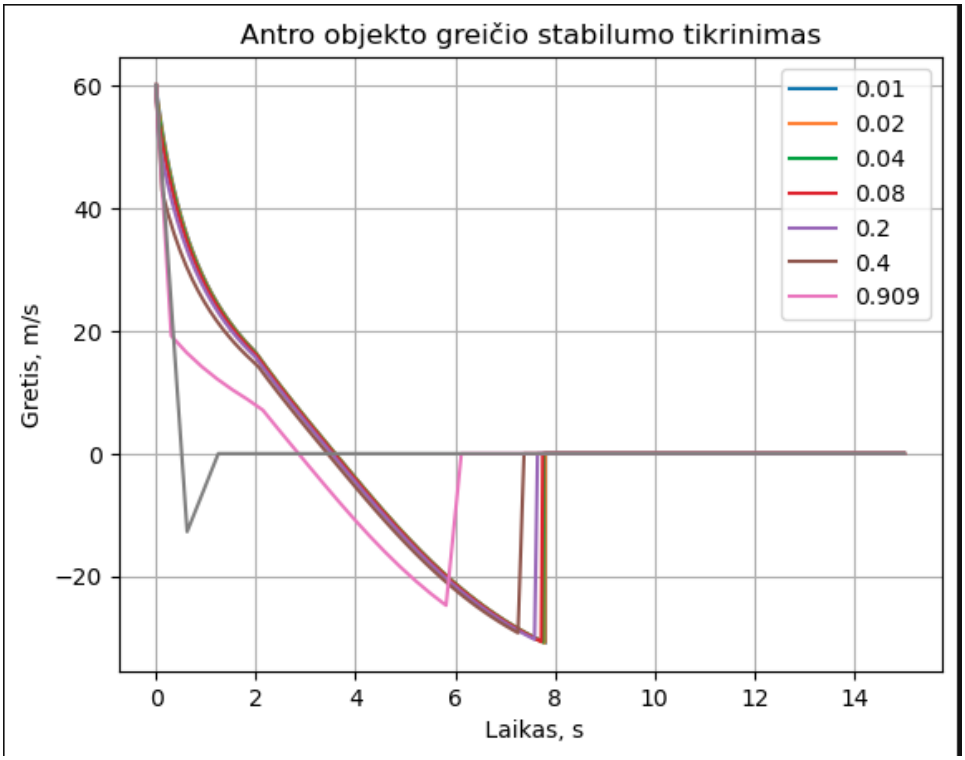

25 pav. Antro objekto greičio stabilumo įvertinimas naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą.

Taikant IV eilės Rungės ir Kutos metodą pastebime, kad jis yra žymiai stabilesnis už Eulerio metodą, didžiausias stabilus žingsnis ne didesnis už 0.4.

6. Gauto sprendinio patikrinimas su standartine Python funkcija solve_ivp.

Naudojame Python scipy.integrate bibliotekos funkcija solve_ivp.

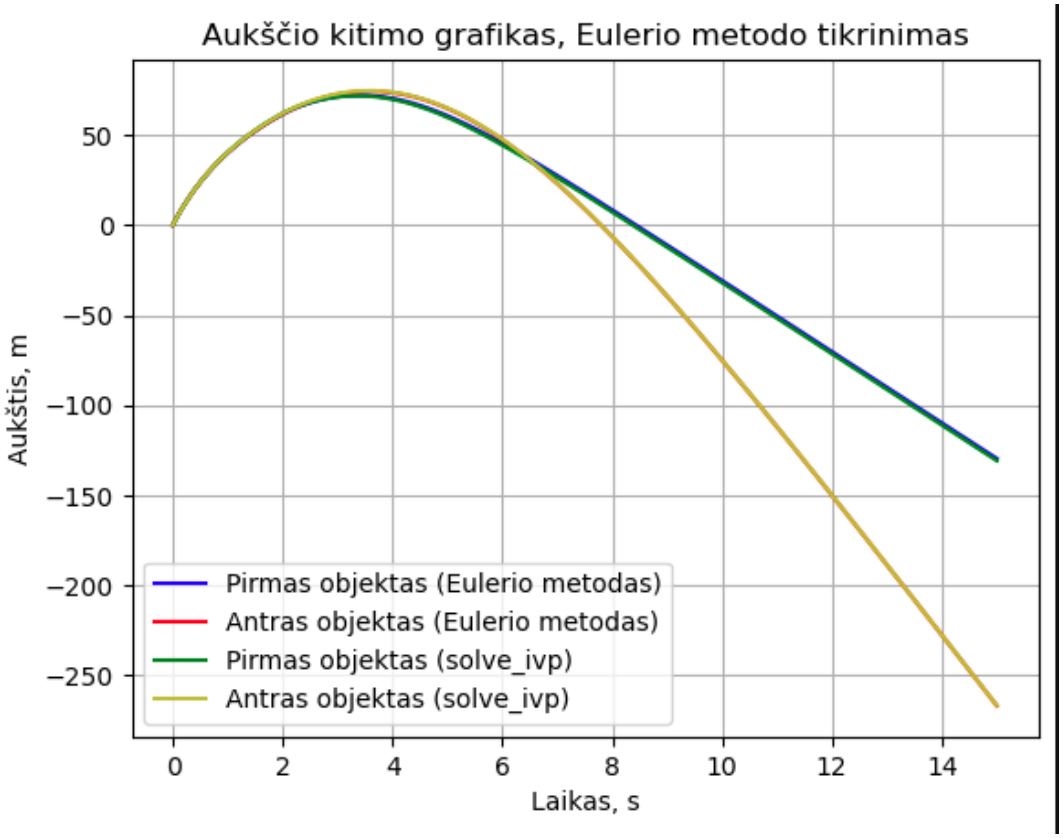

26 pav. Aukščio kitimo grafikas, naudojant Eulerio metodą ir solve_ivp.

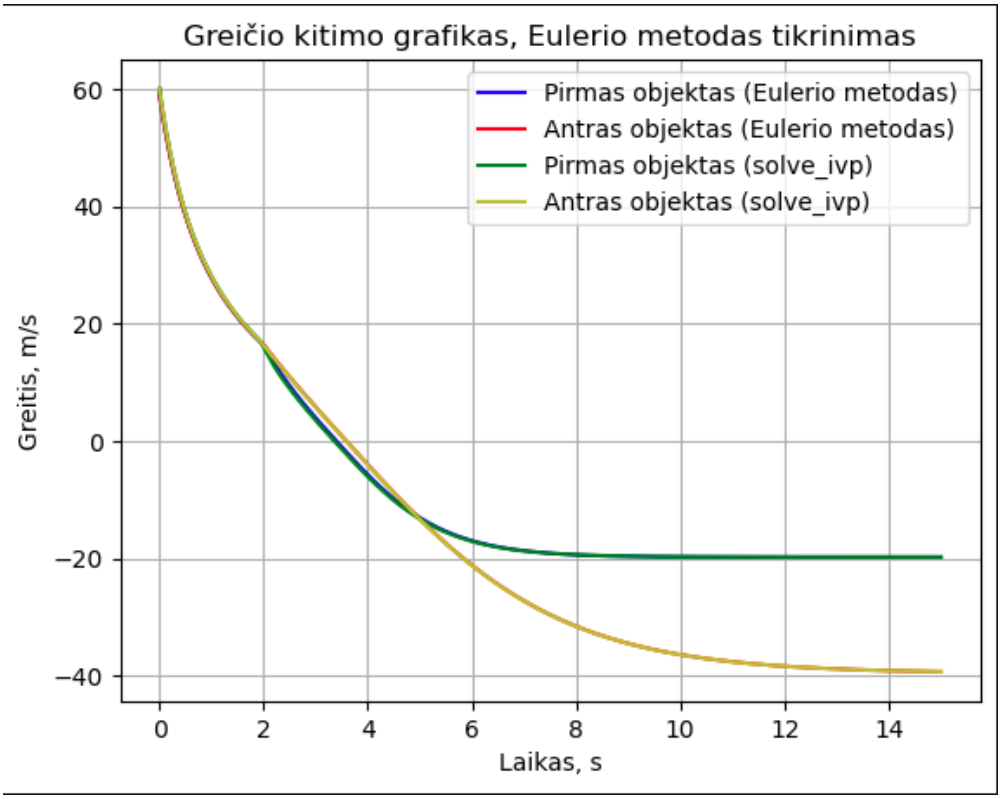

27 pav. Greičio kitimo grafikas, naudojant Eulerio metodą ir solve_ivp.

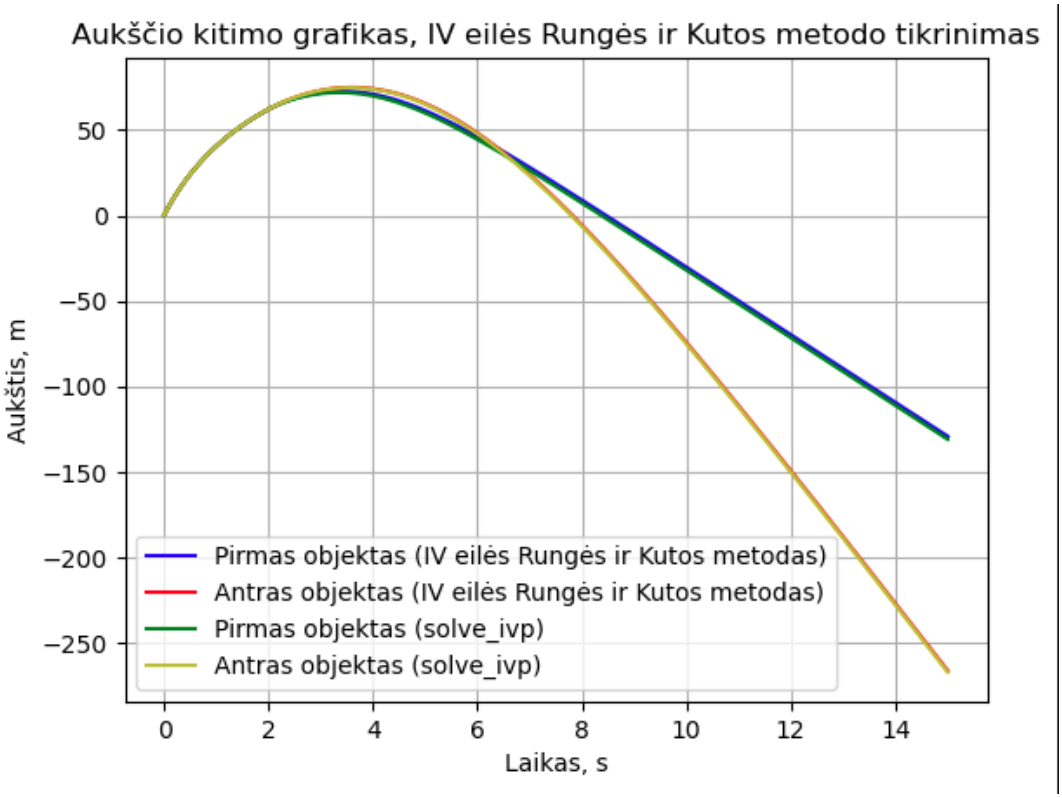

28 pav. Aukščio kitimo grafikas, naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą ir solve_ivp.

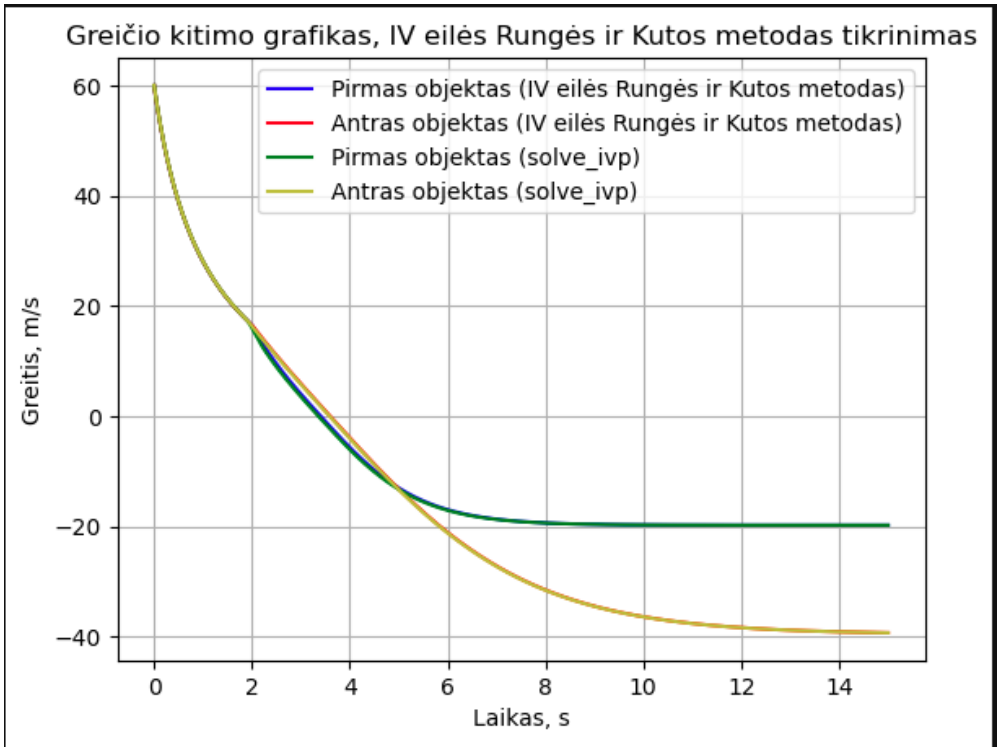

29 pav. Greičio kitimo grafikas, naudojant IV eilės Rungės ir Kutos metodą ir solve_ivp.

Python funkcija solve_ivp patvirtino Eulerio ir IV eilės Rungės ir Kutos metodų tikslumą.

7. Išvados

Susipažinta su Eulerio ir IV eilės Rungės ir Kutos metodo veikimo principais. Padaryta išvada, dėl IV eilės Rungės ir Kutos metodo pranašumo prieš Eulerio metodą.